

Inriktningsbeslut om inrättande av en samisk resursenhet

Dnr 04568-2018

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att regiondirektören får i uppdrag att utreda förutsättningarna, inklusive funktion och finansiering, för inrättandet av en samisk resursenhet vid Jokkmokks hälsocentral. Återrapportering med beslutsunderlag till styrelsen ska lämnas senast hösten 2019.

Yttrande till beslutsförslaget

För att ge en god och jämlik vård måste både språk- och kulturförståelse finnas med i vårdmötet. Urfolket samer är i detta hänseende en viktig grupp för regionen att bygga upp kompetens kring. Regionstyrelsen ser positivt på det arbete som inletts inom kunskapsnätverket för samers hälsa samt det samiska personalnätverk som startat inom regionen. För att säkerställa att arbetet fortskrider och leder till utvecklade arbetssätt är det nödvändigt att etablera en plattform som kan utgöra ett stöd för hela regionen inom detta område. Det är därför angeläget att utreda förutsättningarna för att bilda en samisk resursenhet med uppdrag att verka för språk- och kulturanpassade hälso- och sjukvårdstjänster för samer.

Sammanfattning

Forskning och erfarenheter har visat på ett behov av att öka kunskapen och kännedomen om samers hälsosituation samt betydelsen av språk- och kulturförståelse i vårdmöten med samer. Regionen har ett antal pågående aktiviteter inom detta område, men har hittills saknat en etablerad plattform för att arbeta med frågor kring samers hälsa. Regionstyrelsen föreslår därför att förutsättningarna för att inrätta en samisk resursenhet vid Jokkmokks hälsocentral utreds.

Ärendet

Bakgrund

År 2017 startade ett gemensamt kunskapsnätverk om samers hälsa av Region Norrbotten, Västerbottens läns landsting och Region Jämtland/Härjedalen i samarbete med Sametinget och ett antal samiska organisationer. Nätverket, som är ett treårigt projekt, har sin bakgrund i ett behov av att öka kunskapen om samers hälsosituation samt undersöka hur hälso- och sjukvården kan bli bättre på att möta samers behov i kontakter med vården. Det handlar bland annat om kompetenshöjande insatser för bygga upp en samisk kulturförståelse i verksamheterna samt förbättra tillgång till kulturanpassade hälso- och sjukvårdstjänster. Denna inriktning stämmer väl överens med de intentioner som finns i Hälso- och sjukvårdslagen och Patientlagen, vilka föreskriver att landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet ska verka för en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen samt att information till patienter

ska anpassas bland annat utifrån språklig bakgrund. Inriktningen stärker även regionens ställning i förhållande till de skyldigheter som åligger förvaltningsområden och myndigheter enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Mot denna bakgrund har de tre nämnda landstingen/regionerna, förutom bildandet av ett kunskapsnätverk, även slutit en överenskommelse om samverkan för psykisk hälsa i Sápmi. Region Norrbotten har under 2018 startat ett samiskt personalnätverk för att tillvarata och samordna den samiska kompetensen som finns i organisationen.

Samers hälsa

Det finns uppskattningsvis 40 000 samer i Sverige. Antalet renägare uppgår till cirka 4 700 personer (år 2013) varav ungefär 90 procent bor i Norrbotten. Här finns också 32 av Sveriges 52 samebyar. I valet till Sametinget 2017 var 8 766 samer inskrivna i röstlängden. Samers hälsa är överlag i paritet med övriga svenskar i jämförbara områden. Det finns dock betydande kunskapsluckor kring samers hälsa inom specifika sjukdomsområden och många av de underlag som finns är gamla. Några studier från senare år visar på en högre förekomst av psykisk ohälsa bland unga vuxna samer samt renskötande samer jämfört med övriga svenskar. I dialogmöten med samer och i forskning har det framkommit att förtroendet för psykiatri och primärvården är lägre hos renskötande samer jämfört med andra svenskar. I kontakter med vården kan både den språkliga och den kulturella aspekten ha betydelse för vårdens utfall. Ett framgångsrikt exempel på vård av psykisk ohälsa där dessa aspekter används är det samiska kompetenscentret för psykisk hälsa och beroendeproblematik (SANKS) som finns i Nordnorge.

Samisk resursenhet

Nästa steg i arbetet med att bättre möta samers behov i vården är att utreda förutsättningarna för att etablera en samisk resursenhet som kan fungera som en resurs för hela regionen. Enheten ska placeras vid Jokkmokks hälsocentral och ska bland annat ha följande uppdrag.

- Utgöra ett stöd för barnsjukvården, psykiatri och hälsocentralerna i länet.
- Verka för att det på nyckeltjänster inom psykiatri och barnhälsovården ska finnas samisk talande personal att välja.
- Arbeta för en ökad samisk kulturförståelse hos personal i regionen och bidra till att missförstånd i vårdmöten undviks.
- Genomföra utbildningsinsatser där behov finns samt ha ett nära samarbete med motsvarande inrättningar i de regioner som ingår i samverkan.

Protokollsutdrag skickas till:

Verksamhetsdirektör

Ekonomi- och planeringsdirektör

Utvecklingsdirektör

Divisionschef Närsjukvård

Divisionschef Länsjukvård